

Valg 2013. Hva gjør vi med mobbing?

Etterspør krav og sanksjoner

Nina Strand

journalist i Tidsskrift for Norsk psykologforening

Psykologer og brukerrepresentanter er enige: Mobbing kan ha alvorlige følger, men vi vet mye både om forebygging av skader og leging av sår. – Fylkesmennene må få hjemmel til å iverksette sanksjoner overfor skoler som bryter loven, sier barneombudet.

Anne Lindboe, Barneombud

Opplæringsloven forbyr krenkelser, og gir elever rett til et godt skolemiljø. Likevel mottar Barneombudet daglig saker om barn som plages på skolen. Ressurssterke foreldre som har fått støtte fra fylkesmannen, forteller at de ikke når frem overfor skolene.

I rapporten «Bekymringsmelding» avdekker vi at skoleeiere ignorerer pålegg fra fylkesmannen om å rette opp lovbrudd. Det kan de gjøre uten risiko for reaksjon, fordi Fylkesmannen ikke har noen sanksjonsmulighet overfor skoler som bryter loven.

Elever har opplæringsplikt, og foreldre kan straffes for å holde barna borte fra skolen. Det er i lys av dette man må se statens ansvar. Kampanjer og forebyggende innsats er bra, men det er ikke nok. Staten må sette makt bak skoleeiers plikt til å oppfylle elevenes rettigheter. Fylkesmennene må få hjemmel til å iverksette sanksjoner overfor skoler som bryter loven. De må sette korte tidsfrister, og stille krav om konkrete og målbare tiltak som evalueres i samarbeid med eleven.

Adrian Lorentsson, Landsleder, Mental Helse Ungdom

Mental Helse Ungdom er en organisasjon for barn og unge som har egne erfaringer knyttet til å slite med psykiske helseproblemer. Mange av de som velger å melde seg inn, har erfaringer med å bli mobbet. Historiene er mange, og legger grunnlaget for Mental Helse Ungdoms politikk. For å skape en best mulig psykisk helse i befolkningen er det mye som må på plass. Høyt oppe på listen over ting som må prioriteres, står mobbing. Både fordi det er så alvorlig for de som blir utsatt for det, men også fordi det er konkret og relativt enkelt å gjøre noe med, sammenlignet med andre risikofaktorer.

God psykisk helse skapes ikke i helsevesenet, men der hvor folk lever og er. Derfor har også skolene, ungdomsarbeiderne, kulturen og idretten et ansvar for å sørge for at det er nulltoleranse for mobbing, og at de som sliter blir sett og gitt muligheten til et bedre liv. Dette innebærer også at Kunnskapsdepartementet har et langt større ansvar enn Helse- og omsorgsdepartementet for at færrest mulig barn og unge blir syke og trenger helsehjelp. Mental Helse Ungdom ønsker at det stilles sterkere krav til skolenes arbeid for gode læringsmiljø, herunder arbeid mot mobbing, og vi ønsker et eget fag om psykisk helse. Ikke om psykisk sykdom, men om hvordan vi er skrudd sammen og hvordan vi best tar vare på oss selv og dem rundt oss.

Anders Skuterud, Fagsjef i Norsk Psykologforening

Arbeidet med å forebygge og stoppe mobbing må begynne allerede i barnehagen. Fra barn er 1–2 år gamle er det kommunalt ansatte rundt barna i foreldrenes sted, disse har jo som oppdrag å se barna og ungdommene. Det må utnyttes bedre. Foreldre trenger kompetanse i å hjelpe barna sine til å bli samarbeidende og medfølende, og her kan helsesøstre og lærere spille en viktig rolle i å støtte foreldrene. Men helsesøstre og lærere bør selv ha tilgang på veiledning. Kommunepsykologer kan trå til og veilede foreldre og lærere i hvordan de kan hjelpe barnet med å bygge selvfølelse og relasjonell kompetanse.

Når mobbing skjer, er det aller viktigst å få umiddelbar slutt på det, og løsninger på individplan er ikke nok. Lærerne ser ungene mest, men de har allerede mange oppgaver. Vi tror veiledning og støtte fra en psykolog ville fungert bra. Psykologforeningen mener vi trenger en skolenær, foreldrenær og barnenær tjeneste, med psykologer som kan forholde seg direkte til det enkelte barnet, men også til foreldre, skole, lege og barnevern. I dag har kommunepsykologene for liten tid til for eksempel å jobbe med hele skolen, eller med tiltak for sårbare grupper.

Guro Øiestad, psykolog og universitetslektor ved Psykologisk Institutt, UiO

Mobbing rammer et menneskes selvfølelse på det groveste, og er derfor et alvorlig psykisk helseproblem. Systematisk mobbing er ensbetydende med systematisk opplæring i lav selvfølelse. Barnet får hamret inn: Jeg er mindre verdt, de liker meg ikke, jeg må skjule meg, jeg er aldri trygg. Den grunnleggende opplevelsen av egenverd og den like grunnleggende tilliten til andre skades i en livsfase der verdighet og tillit skal støttes og bygges. Reparasjon kan være vanskelig hvis mobbingen har foregått over lang tid, fordi utrygghet og tilbaketrekking etter hvert blir en automatisert del av barnets måte å være i verden på.

Selvfølelsen – opplevelsen av å kunne uttrykke det man føler sammen med andre – skapes og vedlikeholdes i anerkjennende relasjoner. Og selve fundamentet bygges i barndommen. Vennskap og fellesskap med jevnaldrende gir næring til følelsen av å ha en naturlig plass i flokken – livsviktig for et flokkdyr som mennesket. Alle voksne som omgås barn bør følge med, og aktivt forebygge og stoppe mobbing. Ikke bare i form av antimobbeprosjekter, men som en del av den daglige omsorgen for alle barn og unge.

Atle Dyregrov, Senter for krisepsykologi, Bergen

Tross mye godt arbeid med å forebygge og stoppe mobbing, vet vi at vi aldri vil kunne redusere mobbetallene ned mot 0. Samtidig vet vi at en av tre elever som har blitt alvorlig mobbet, sliter med posttraumatiske plager. Angst og depresjon er andre langtidseffekter av mobbing.

– Vi er forundret over at forslaget vårt vekker så liten interesse hos myndighetene

Tallenes tale viser at enhver skole av en viss størrelse bør ha et opplegg for å følge opp disse barna, og det er en mangel at vi ikke har systematisk satsing på dette i dag. Sammen med Thormod Idsøe ved Læringscenteret i Stavanger har jeg foreslått for utdanningsmyndighetene at disse barna får tilbud om oppfølging i grupper. Vi skisserte et gruppetilbud ledet av helsesøstre, gjerne i samarbeid med kommunepsykologer og andre fagfolk. Her kunne deltakerne møte andre i samme situasjon, og få opplevelsene sine normalisert og bekreftet av de andre deltakerne og av gruppelederen. I tillegg skulle de lære strategier for å takle sine utfordringer og plager, og å få hjelp til å bedre selvtilliten.

Til nå har vi ikke fått noe svar på vår henvendelse. Vi er forundret over at forslaget vårt vekker så liten interesse hos myndighetene.